

ผลการใช้ชุดการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสาระพระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมทักษะการดำเนินชีวิต

The Effects On The Fostering Of Life Skills Using A Social Studies, Religion And Culture Teaching Set In The Bhuddhism Strand

เบญจวรรณ ภูตินันท์ (Benjawan Bhutinan)^{*}

ศุภชัย ตันศิริ (Supachai Tansiri)^{**}

ศยามน อินสะอาด (Sayamon Insa-ard)^{***}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อพัฒนาชุดการสอน วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอน วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา (3) เพื่อวัดทักษะการดำเนินชีวิตของผู้เรียน หลังเรียนด้วยชุดการสอน วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 5 โรงเรียนวรวิหารวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับฉลากจำนวน 2 ห้อง รวมทั้งสิ้น 50 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย (1) ชุดการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางศาสนาพุทธ (2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง หลักธรรมทางศาสนาพุทธ (3) แบบประเมินวัดทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียน (4) แบบประเมินคุณภาพของชุดการสอนโดยผู้เชี่ยวชาญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าประสิทธิภาพของชุดการสอนตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สูตร E_1/E_2 และสถิติทดสอบค่า t-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการใช้ชุดการสอน วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางศาสนาพุทธ มีประสิทธิภาพ 84.15/85.35 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

^{*} นักศึกษาหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง Student's Master of Education Program in Educational Technology Ramkhamhaeng University.

^{**} ร.ศ.ศุภชัย ตันศิริ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Assoc. Prof. Supachai Tansiri, Educational Technology, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University.

^{***} ผศ.ดร. ศยามน อินสะอาด ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Asst. Prof. Dr. Sayamon Insa-ard, Educational Technology, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University.

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดการสอน วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางศาสนาพุทธ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการวัดทักษะการดำเนินชีวิตของผู้เรียน หลังเรียนด้วยชุดการสอน วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางศาสนาพุทธ อยู่ในระดับดี

Abstract

In this experimental research investigation, the researcher describes and evaluates (1) a social studies, religion and culture teaching set for the Buddhism strand to the end that it satisfies the efficiency standard of 80/80. Moreover, the researcher determines (2) the academic achievement level of students instructed by means of this set. Furthermore, the researcher measures (3) the life skills of these students upon completion of instruction based on the teaching set.

The sample population consisted of 50 Prathom Sueksa Five students enrolled at Vajiravudh College, Bangkok Metropolis in the first semester of the academic year 2016 selected by means of the simple random sampling method. Thereupon, these 50 students were assigned to two classrooms through the technique of drawing lots.

The research instruments consisted of (1) a social studies, religion, and culture teaching set on Dhamma Principles in Buddhism; (2) an academic achievement test on Dhamma Principles in Buddhism; (3) an evaluation form for measuring the life skills of the students; and (4) an evaluation form for the teaching set constructed by experts.

Using techniques of descriptive statistics, the researcher analyzed the data collected in terms of mean ($\bar{X}$) and standard deviation (S.D.) in addition to utilizing a t-test. The satisfaction of the efficiency standard was set at 80/80 with its actual satisfaction validated by applications of the E_1/E_2 procedure.

Findings are as follows:

1. The results of conducting the teaching set of social studies, religion and culture the Buddhism strand had the efficiency at 84.15/85.35 which met the efficiency standard 80/80.

2. The academic achievement of the students instructed by the teaching set was at a higher level upon completion of instruction than the previous instruction at the statistically significant level of .01.

3. The results of measuring the life skills of the students showed that they were at a good level after having been instructed using the teaching set of social studies, religion and culture the Buddhism strand.

ความเป็นมาของปัญหาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ได้ชี้ให้เห็นถึง ความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีคุณธรรม และมีความรอบรู้ อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทัน การเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวการพัฒนาคนดังกล่าวมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะพร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็น ในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ดังจะเห็นได้จากวิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา ต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ อีกทั้งยังได้กำหนดเป็นจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในข้อที่ 1 ไว้ว่า ต้องมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (หลักสูตรแกนกลาง, 2551: 6) และในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็น ผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือได้นั้น และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้อธิบายเกี่ยวกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ว่าช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก (หลักสูตรแกนกลาง, 2551: 114)

ปัจจุบันการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมยังประสบปัญหาในการสอน โดยเฉพาะสาระพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสาระที่มีเนื้อหากว้าง เช่น ประวัติศาสตร์ของแต่ละศาสนา หลักธรรมคำสอนในศาสนาที่ตนเองนับถือ และหลักธรรมในศาสนาอื่น ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา อุบาสก อุบาสิกา และชาวพุทธตัวอย่าง รวมไปถึงเรื่องของ

การปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดี และการอยู่รวมกันกับศาสนาอื่น จึงทำให้จัด การเรียนการสอนในลักษณะบรรยาย เป็นส่วนใหญ่ และการจัดการศึกษาในประเทศไทย ในระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- 6) การศึกษา ระดับนี้เป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ทักษะ การคิดพื้นฐาน การติดต่อสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพ ชีวิตอย่างสมบูรณ์และสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม โดยเน้นจัดการเรียนรู้ แบบบูรณาการ (หลักสูตรแกนกลาง, 2551: 20) และคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวว่า การศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญใน การพัฒนาประเทศ เพราะการศึกษาเป็นบันไดก้าวแรกที่จะนำไปสู่ความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ แหล่งที่จะช่วยเสริมสร้างและปลูกฝังคุณสมบัติดังกล่าวต่อ สถาบันการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งในปัจจุบัน การเรียนการสอนในระดับนี้ยังไม่บรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ เนื่องมาจากองค์ประกอบต่าง ๆ หลายด้าน ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ขาดการพัฒนาสื่อการสอนที่สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ขาดสิ่งทีนักเรียนเป็นผู้ ปฏิบัติ เป็นผู้ใช้เอง ดังนั้นการนำเอาเทคโนโลยีการสอน เข้ามาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน จึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะ ทำให้ การเรียนการสอนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น นักเรียนได้มีโอกาส ปฏิบัติด้วยตนเองมากขึ้น ซึ่งเป็นการสนองต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้นการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูต้องมีความเชื่อ พื้นฐานอย่างน้อย 3 ประการ คือ เชื่อว่าผู้เรียนมีความแตกต่างกัน เชื่อว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการ เรียนรู้และเชื่อว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นทุกที่ทุกเวลา (ชาติรี เกิดธรรม, 2545: 41)

สื่อการสอนที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้มีอยู่มากมายที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในรูปแบบต่าง ๆ เช่น รายการ โทรทัศน์เพื่อการศึกษา รายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา สไลด์เพื่อการศึกษา ภาพถ่าย สื่อกราฟิก บทเรียนออนไลน์ ตลอดจนสื่อการเรียนการสอนแบบรายบุคคล เช่น ชุดการเรียนรู้ บทเรียนสำเร็จรูป บทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน และชุดการสอน เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หากมีสื่อการ สอนที่ดี จะทำให้บทเรียนน่าสนใจ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ร่วมกัน เนื่องจากสื่อการเรียน การสอนที่ดีจะทำให้ บทเรียนน่าสนใจ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ร่วมกัน เพราะสื่อเป็นตัวกลางที่จะช่วยให้ การสื่อสารระหว่างผู้สอน และ ผู้เรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของเนื้อหาของการเรียน ในการใช้สื่อการ เรียนการสอนนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนต้องศึกษาลักษณะเฉพาะคุณสมบัติของสื่อแต่ละชนิด เพื่อเลือก ให้ตรงวัตถุประสงค์ และสามารถจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ โดยต้องมีการวางแผนอย่างเป็นระบบในการใช้สื่ นั้น ๆ เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (กิดานันท์ มลิทอง, 2548: 20) ซึ่งสอดคล้อง กับวาทนา ชาวหา (2533: 1) ที่กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนที่ดี สามารถสร้างความสนใจของนักเรียนให้มีส่วน ร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนและทำสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กับแนวคิดของ ฐาปนีย์ ธรรมเมธา (2541: 42) ที่ว่าสื่อเป็นตัวกลางที่ช่วยนำและถ่ายทอดความรู้จากผู้สอน หรือ แหล่งความรู้ไปยังนักเรียน ทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้นักเรียนบรรลุตาม วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนั้นหากครูผู้สอน มีสื่อการเรียนการสอนที่ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามศักยภาพของตนเอง

โดยไม่ต้องแข่งขันกับผู้อื่น สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ไม่ว่าเด็กเก่งหรือเด็กอ่อนก็สามารถบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ได้เหมือนกัน เพียงแต่อาจใช้เวลาที่แตกต่างกัน

ณัฐมา ศุภขนานนท์ (2554: 3-4) ได้กล่าวไว้ว่า ชุดการสอนเป็นสื่อชนิดหนึ่งที่สามารถพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ ผู้เรียนสามารถศึกษาด้วยตนเองตามความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งจะสนองตอบต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ซึ่งได้กำหนดคุณธรรม จริยธรรม ไว้ในชุดการสอน ตลอดจนพัฒนา การเรียนการสอน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น การเรียนโดยใช้ชุดการสอนนั้นมีกิจกรรมหลากหลายที่ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรม นักเรียนที่รับผิดชอบจะทำงานส่งตรงเวลา ผลการเรียนรู้ดีขึ้นและชุดการสอนยังทำให้นักเรียนมีกระบวนการกลุ่มในการทำงานและการเรียนอีกด้วย การแก้ปัญหาของนักเรียน มีการวัดผลก่อนเรียน ปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่ม เรียนตามความสนใจ นำเสนอผลงาน มีอิสระใน การปฏิบัติกิจกรรม นำเสนองานในรูปแบบต่าง ๆ เช่น จัดป้ายนิเทศ ทำงานเป็นกลุ่ม และนำเสนอ ปากเปล่า เป็นต้น ปรากฏว่า นักเรียนเป็นคนดีมีคุณธรรมและผลการเรียนยังมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นอีกด้วย และสมบัติ จรุงเรืองพัฒนา (2542: 9) ได้กล่าวถึงชุดการสอนไว้ว่า “ชุดการสอนเป็นสื่อการสอนแบบสื่อประสมที่ผลิตขึ้นโดยการนำสื่อการเรียนหลายอย่างมาสัมพันธ์กัน เพื่อส่งเสริมคุณค่าซึ่งกันและกัน มีความเกี่ยวข้องกับจุดหมายของเนื้อหาวิชา และหลักสูตร ชุดการสอนจะต้องบูรณาการซึ่งกันและกัน มีผลต่อกิจกรรม การเรียนการสอน เปิดโอกาสให้มีกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนเป็นรายบุคคล และรายกลุ่ม เพราะชุดการสอนจะเป็นสื่อการเรียนที่น่าเรียนรู้ น่าสนใจสำหรับนักเรียน และทำให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์ตามหลักสูตรวางไว้”

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ชุดการสอน เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่เป็นสื่อการสอนแบบสื่อประสม โดยการนำสื่อการเรียนหลายอย่างมาสัมพันธ์กัน มีความเกี่ยวข้องกับจุดหมายของเนื้อหาวิชาและหลักสูตร ผู้เรียนสามารถศึกษาด้วยตนเองตามความสามารถของแต่ละบุคคล ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ช่วยพัฒนาการเรียนการสอน และส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่าวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สารพระพุทธศาสนา เป็นวิชาที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของเยาวชนที่จะกลายเป็นทรัพยากรมนุษย์ในอนาคตข้างหน้าของประเทศชาติ แต่เนื่องจากเนื้อหาสาระของรายวิชานี้กว้างและหลากหลาย การจัด การเรียนการสอนของครูยังขาดสิ่งจูงใจและเร้าความสนใจของผู้เรียน ประกอบกับผู้เรียนไม่เห็นความสำคัญของการเรียนพระพุทธศาสนา ดังนั้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเกิดความสนใจการเรียนให้มากขึ้น ครูจะต้องจัดทำสื่อการเรียนการสอนที่ช่วยให้บทเรียนมีความน่าสนใจ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และเป็นสื่อกลางระหว่างผู้สอนและผู้เรียนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยความสำคัญดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาชุดการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สารพระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมทักษะการดำเนินชีวิต และนักเรียนนำคุณธรรมต่าง ๆ ที่ได้เรียนไปใช้ในชีวิตของตน และก่อให้เกิดผลดีและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดการสอน วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สารพระพุทธศาสนา ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอน วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สารพระพุทธศาสนา
3. เพื่อวัดทักษะการดำเนินชีวิตของผู้เรียน หลังเรียนด้วยชุดการสอน วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สารพระพุทธศาสนา

สมมติฐานการวิจัย

1. ชุดการสอน วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สารพระพุทธศาสนา มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. ผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนชุดการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สารพระพุทธศาสนา สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ผลการวัดทักษะการดำเนินชีวิตของผู้เรียน หลังเรียนด้วยชุดการสอน วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สารพระพุทธศาสนา อยู่ในเกณฑ์ระดับดี

ขอบเขตการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 5 โรงเรียนนวมิรุทวิทยา กรุงเทพมหานคร ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 5 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 105 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 5 โรงเรียนนวมิรุทวิทยา กรุงเทพมหานคร ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับฉลากจำนวน 2 ห้อง รวมทั้งสิ้น 50 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่จะศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ประกอบไปด้วยตัวแปร 2 ประเภท

1. ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ ชุดการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สารพระพุทธศาสนา
2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการดำเนินชีวิต

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นเนื้อหาสาระพระพุทธศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางศาสนาพุทธ เนื้อหาของหลักธรรมจะประกอบไปด้วย เบญจศีล เบญจธรรม อิทธิบาท 4 และมงคล 38 เรื่อง ใฝ่เรียนรู้ การงาน ไม่คั่งค้าง และความอดทน โดยค้นคว้าจากแบบเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2551

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ อยู่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ใช้เวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ชุดการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางศาสนาพุทธ
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา สาระพระพุทธศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางศาสนาพุทธ
3. แบบประเมินวัดทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียน
4. แบบประเมินคุณภาพของชุดการสอนโดยผู้เชี่ยวชาญ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางศาสนาพุทธ ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test)
2. ดำเนินการสอน ใช้ระยะเวลาเป็นเวลา 4 สัปดาห์ ดำเนินการสอนตามแผนการสอนของชุดการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางศาสนาพุทธ
3. หลังจากทำการทดลองสอนโดยใช้ชุดการสอนจบทุกขั้นตอนแล้ว ทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) อีกครั้งด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางศาสนาพุทธ
4. นำแบบประเมินวัดทักษะการดำเนินชีวิตให้นักเรียนประเมิน
5. เมื่อสิ้นสุดการทดลองแล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าประสิทธิภาพของชุดการสอนตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สูตร E_1/E_2 และสถิติทดสอบค่า t-test

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการใช้ชุดการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สารพระพุทธศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา พบว่า ชุดการสอนมีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.15/85.35

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอน วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สารพระพุทธศาสนา พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 17.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.74 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 25.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.36 ซึ่งสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนส่งผลต่อคะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียน

3. การศึกษาทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอน วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สารพระพุทธศาสนา พบว่า ทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอน วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สารพระพุทธศาสนา โดยภาพรวมเท่ากับ 2.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาการทำงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 2.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 อยู่ในระดับดี ด้านการพัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคม มีค่าเฉลี่ยรองลงมาเท่ากับ 2.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 อยู่ในระดับดี และด้านการพัฒนาตนเอง มีค่าเฉลี่ยรองลงมาเท่ากับ 2.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59 อยู่ในระดับดี ตามลำดับ

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการใช้ชุดการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สารพระพุทธศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา พบว่า ชุดการสอนมีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.15/85.35 ทั้งนี้เป็นผลเนื่องจากในขั้นตอนของการพัฒนาชุดการสอน ได้มีการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ซึ่งผลการประเมินคุณภาพของชุดการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยในด้านเนื้อหา ด้านรูปแบบ ด้านคู่มือการใช้ และด้านกิจกรรมอยู่ในระดับดีมาก ส่วนในด้านการทดสอบและประเมินผลอยู่ในระดับดี นอกจากนี้ยังได้มี การปรับปรุงแก้ไขชุดการสอนตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงได้มีการนำไปทดลองใช้กับนักเรียน ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายเพื่อหาข้อบกพร่องของชุดการสอนและนำไปปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์มากที่สุด ก่อนนำไปใช้ทดลองกับกลุ่มเป้าหมายจริง ทำให้ชุดการสอนที่สร้างมีประสิทธิภาพ เมื่อนำไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายจริงจึงทำให้ชุดการสอนมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ในขั้นตอนการสร้างได้มีการจัดทำคู่มือครู และคู่มือนักเรียน โดยมีคำชี้แจงบทบาทของครูผู้สอน บทบาทของนักเรียน ลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ และได้มีการจัดลำดับกิจกรรมการเรียนรู้ไว้อย่างเป็นระบบ รวมถึงจุดประสงค์ในการเรียนในแต่ละบทเรียนไว้อย่างชัดเจน ทำให้ครูสามารถดำเนินการสอนได้ตามลำดับขั้นตอน และนักเรียนได้ทราบแนวทางในการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้อง ช่วยทำให้การเรียน การสอนสามารถบรรลุจุดประสงค์ตามที่ตั้งไว้ของชุดการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ จรัสโสม ชมภูมิ่ง (2546) ที่กล่าวว่าชุดการสอนมีการกำหนดจุดมุ่งหมายที่แน่ชัด กำหนดเนื้อหา วัสดุและกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดผลบรรลุจุดมุ่งหมายที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และสอดคล้องกับแนวคิดของ วิไล สำราญดี (2545: 25) ชุดการสอน หมายถึง สื่อที่ใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีกระบวนการให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง มีขั้นตอนที่จัดไว้เป็นระบบ

และใช้สื่อหลายชนิดมาใช้ในการจัดกิจกรรมครั้งหนึ่ง มีเนื้อหาเป็นเรื่องเฉพาะ มีรายละเอียด และขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งสื่อประกอบบรรจุไว้ในกล่อง ให้นักเรียนสามารถศึกษาได้หรือปฏิบัติกิจกรรมตามที่ระบุไว้ได้ และในชุดการสอนวิชาสังคมศึกษาได้จัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากที่สุด และได้คำนึงถึงความพร้อมด้านต่าง ๆ รวมถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน โดยให้นักเรียนศึกษาขั้นตอนการทำกิจกรรมจากคู่มือนักเรียนและปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามศักยภาพของตน สอดคล้องกับทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่ง (กฤษมันต์ วัฒนารงค์, 2554: 112-113) กล่าวว่า ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคลได้นำหลักจิตวิทยามาใช้ในการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความต้องการ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ บุคคลมีความแตกต่างกัน หลายด้าน กล่าวคือ ความสามารถ สถิติปัญญา ความต้องการ ความสนใจ ร่างกาย สังคม อารมณ์ และความแตกต่างปลีกย่อยอื่น ๆ การนำเอาหลักความแตกต่างเหล่านี้มาใช้ในการกระบวนการเรียนรู้ อาจกระทำได้โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล วิธีการที่เหมาะสมที่สุดคือ การจัดการสอนรายบุคคล หรือการศึกษาตามเอกัตภาพ การศึกษาโดยเสรีและการศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งล้วนแต่เป็นวิธีสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียน มีอิสระในการเรียนตามสถิติปัญญา ความสามารถและความสนใจ โดยมีผู้คอยแนะนำช่วยเหลือตาม ความเหมาะสม ซึ่งการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการสอนวิชาสังคมศึกษา นักเรียนสามารถตรวจสอบ ผลการเรียนรู้ของตนเองได้จากการทำแบบทดสอบท้ายบทและยังทบทวนในส่วนที่ไม่เข้าใจได้จากใบเฉลยกิจกรรม โดยครูผู้สอนเป็นผู้สนับสนุนการเรียนการสอน คอยสังเกตและช่วยเหลือนักเรียนเมื่อไม่เข้าใจในเนื้อหาหรือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุดการสอน อีกทั้งได้มีการนำสื่อการสอนที่มีความหลากหลาย มาใช้ในการทำกิจกรรม สื่อในชุดการสอนได้มีหนังสือชุดการสอน ที่มีเนื้อหาการเรียนรู้ที่เข้าใจง่ายและน่าสนใจ มีความหลากหลายของเนื้อหาและมีแบบฝึกหัดที่ช่วยสร้างความเข้าใจในหลักธรรมทางศาสนาพุทธ อีกทั้งยังมีสไลด์ประกอบการสอนที่ให้นักเรียนเป็นผู้ศึกษาด้วยตนเอง ตามลำดับเนื้อหาที่สนใจ โดยได้สอดแทรกรูปภาพ บทกลอน เพลง วิดีทัศน์ ข่าว นิทาน บุคคลตัวอย่าง สถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อเป็นแนวทางของการปฏิบัติตนหรือไม่ควรปฏิบัติตนตามหลักธรรมในศาสนาพุทธ และมีกิจกรรมท้ายเนื้อหาให้นักเรียนได้ทบทวนการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งเป็นการช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ ร่วมทำกิจกรรมและเกิดกระบวนการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับชาคริต ชมชื่น และสำราญ บุญมั่น (2544: 11) เสนอว่าชุดการสอนเป็นการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้กับนักเรียนอย่างเป็นระบบโดยใช้สื่อประเภทต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมมาช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนให้บรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้

จากการศึกษาผลการใช้ชุดการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา เรื่องหลักธรรมทางศาสนาพุทธ พบว่า มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของธนาภา ทองดี (2558) ได้พัฒนาชุดการสอน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ชุดการสอน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 81.39/80.75 เป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจิราภา วีระพันธ์ (2553) ที่ได้พัฒนาชุดการสอน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า

ชุดการสอน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 84.34/81.07 เป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนดไว้

2. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สารพระพุทธศาสนา พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนส่งผลต่อคะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะชุดการสอนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เนื่องจากได้มีกระบวนการพัฒนาและการสร้างอย่างมีขั้นตอน และในชุดการสอนมีการจัดทำคู่มือครู และคู่มือนักเรียน ที่ได้อธิบายลำดับขั้นตอนการเรียนรู้และกิจกรรมไว้อย่างเป็นระบบ กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละบทเรียนไว้อย่างชัดเจน มีสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย สอดคล้องกับเนื้อหาและตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และนักเรียนสามารถตรวจสอบผลการเรียนรู้และเนื้อหาการเรียนที่ตนยังไม่เข้าใจได้ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และกระตุ้นให้นักเรียนอยากจะพัฒนาการเรียนของตนเองให้เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งข้อสอบที่ใช้ในการทดสอบได้พัฒนาขึ้นโดยศึกษาจากหลักสูตร จุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีการสร้างมีการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ซึ่งผลการประเมินความสอดคล้องของข้อสอบ มีค่าตั้งแต่ 0.60 – 1.00 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.96 ซึ่งข้อสอบที่ได้สร้างขึ้นมีความสอดคล้องทุกข้อ และได้มีการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงได้มีการนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อหาข้อบกพร่องของข้อสอบ นำผลที่ได้ไปหาความยากง่ายและอำนาจจำแนก ซึ่งค่าความยากง่าย มีค่าตั้งแต่ 0.23 – 0.80 ค่าอำนาจจำแนก มีค่าตั้งแต่ 0.27 – 0.87 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ .907 และปรับปรุงแก้ไขข้อสอบให้สมบูรณ์มากที่สุดก่อนนำไปใช้ทดลองกับกลุ่มเป้าหมายจริง

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สารพระพุทธศาสนา เรื่องหลักธรรมทางศาสนาพุทธ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของคณาภรณ์ รัชมิมารีย์ (2547: 60) พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยชุดการเรียนการสอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระพงษ์ศักดิ์ ปัญญาติ (2550) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การสร้างชุดการสอนวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา พบว่าชุดการสอนที่ได้พัฒนาขึ้นส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องหลักธรรมทางศาสนาพุทธของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของอะรอน วงศ์มัน (2553) ที่ได้พัฒนาชุดการสอน เรื่อง การเมืองการปกครอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเมืองการปกครอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การศึกษาทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอน วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สารพระพุทธศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางศาสนาพุทธ พบว่าทักษะการดำเนินชีวิตของผู้เรียน ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการพัฒนาการทำงาน และด้านการพัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยภาพรวมเท่ากับ 2.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 อยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องจากในชุดการสอน วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สารพระพุทธศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางศาสนาพุทธ มีกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนที่มี

การยกตัวอย่างบุคคล เหตุการณ์ เรื่องราว แนวทางในการปฏิบัติตน และผลของการไม่ปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนาพุทธที่สอดคล้องกับทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียนทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการพัฒนาการทำงาน และด้านการพัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคม ช่วยทำให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้จากกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเองให้ดียิ่งขึ้น มีความสอดคล้องกับคำกล่าวของ วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี (2546) ที่กล่าวไว้ว่า ทักษะชีวิต เป็นความสามารถที่รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักการอยู่ร่วมกันกับบุคคลในสังคมและสิ่งแวดล้อมในชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และทักษะชีวิตของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมและการอบรมเลี้ยงดู และการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาด้านทักษะชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับสัมฤทธิ์ สันเต (2547) ที่กล่าวไว้ว่า กิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้น เป็นกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของตนเอง เสริมสร้างทักษะชีวิต ภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้เชิงปัญหา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี

จากการศึกษาทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอน วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สารพระพุทธรูปศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางศาสนาพุทธ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของธณภัทร กตตน์วงศกร (2557) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาผลการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบางจาก (โกมลประเสริฐอุทิศ) สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร จากการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบางจาก (โกมลประเสริฐอุทิศ) สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยรวมมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการตระหนักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด และด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น มีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตอยู่ในระดับดีทุกด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎา ปัญญา (2552) ที่ได้ทำการศึกษา เรื่อง การสร้างแบบประเมินวัดทักษะชีวิตของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดเชียงราย พบว่าเกินครึ่งหนึ่งมีทักษะชีวิตในด้านการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสารอยู่ในระดับดี ส่วนด้านการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา ด้านการจัดการอารมณ์และความเครียดเกินครึ่งหนึ่งอยู่ในระดับดีมาก

ด้วยเหตุผลข้างต้นดังกล่าว จึงสรุปได้ว่าชุดการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง หลักธรรมทางศาสนาพุทธ ที่ได้สร้างขึ้นเป็นชุดการสอนที่ผ่านขั้นตอนการสร้างที่เป็นระบบ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ จากการใช้สื่ออย่างหลากหลาย ทำให้เกิดความสนใจ และปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเข้าใจตามจุดประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ เป็นผลทำให้ชุดการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง หลักธรรมทางศาสนาพุทธ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 อีกทั้งช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้นหลังเรียนด้วยชุดการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง หลักธรรมทางศาสนาพุทธ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1. ก่อนการใช้ชุดการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สารพระพุทธรูปศาสนา เรื่องหลักธรรมทางศาสนาพุทธ ครูควรศึกษารายละเอียดต่าง ๆ เพื่อที่จะได้นำนักเรียนได้อย่างถูกต้อง และในระหว่างที่ทำกิจกรรมควรสังเกตพฤติกรรมในการเรียนของนักเรียน เพื่อที่จะได้เข้าไปช่วยเหลือนักเรียนให้เข้าใจและทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน

2. ในการใช้ชุดการสอนอาจมีการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับทักษะการเรียนรู้และทักษะการทำงานของนักเรียน โดยอาจมีการยืดหยุ่นระยะเวลาในการทำกิจกรรมของนักเรียน เพื่อที่จะไม่ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกกดดันและเกิดความท้อในการเรียนรู้

3. ควรมีการจัดเตรียม ตรวจสอบ สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนให้พร้อมและใช้งานได้ดี เพื่อให้เอื้อต่อการใช้งานและทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ก่อนการสร้างชุดการสอน ครูควรมีการศึกษาวิธีการสร้าง องค์ประกอบของชุดการสอน รวมไปถึงมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรของเนื้อหาที่ต้องการสร้างชุดการสอนอย่างละเอียด เพื่อให้ชุดการสอนที่สร้างสามารถวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ควรมีการสร้างชุดการสอนที่ช่วยส่งเสริมหรือพัฒนาทักษะด้านอื่นๆของนักเรียนเพิ่มเติม หรือในเนื้อหาสาระเรื่องอื่นๆ เช่น ความเป็นพลเมืองดี ประวัติศาสตร์ไทย เป็นต้น

3. ควรนำสื่อและกิจกรรมที่มีความหลากหลาย มาใช้ในการสร้างชุดการสอนและเลือกให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหา เวลา เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกรู้สึกสนใจและอยากทำกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). “หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551”. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กฤษฎา ปัญญา. (2552). “การสร้างแบบวัดทักษะชีวิตของนักเรียนในระดับชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 6”.วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การวัดและประเมินผลการศึกษา) กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

กฤษมันต์ วัฒนารงค์. (2554). “นวัตกรรมและเทคโนโลยีเทคนิคศึกษา”. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

กิตานันท์ มะลิทอง. (2548). “เทคโนโลยีการศึกษาและการสื่อสารเพื่อการศึกษา”. กรุงเทพฯ ฯ: อรุณการพิมพ์

คณาภรณ์ รัชมีมารีย์. (2548). “การพัฒนาชุดการเรียนการสอนเคมีประกอบการ์ตูน เรื่องสารชีวโมเลกุลสำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน”. กรุงเทพฯ ฯ.

จรัสโสม ชมภูมิ้ง. (2546). “การสร้างชุดการสอนเพื่อพัฒนาความพร้อมด้านการอ่านภาษาไทยสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน”. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- จิรภา วีระพันธ์. (2552). “การพัฒนาชุดการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1”. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. (การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- ชาคริต ชมชื่น และ สำราญ บุญหมั่น. (2544). “การออกแบบสร้างนวัตกรรมและเครื่องมือวัดตัวแปร การวิจัยในชั้นเรียน”. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่.
- ชาติรี เกิดธรรม. (2545). “เทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ”. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช
- ฐานันท์ ธรรมเมธา. (2541). “สื่อการศึกษาเบื้องต้น”. นครปฐม: ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐมา ศุภชานนท์. (2554). “การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาทักษะ การคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาล 5 (แก้วปัญญาอุปถัมภ์) เทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา”. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดวงนภา มะลิทอง. (2556). “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดการสอน เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีความสามารถในการเรียนคณิตศาสตร์ต่างกัน”.วารสารวิชาการ Veridian E-Journal ปีที่ 6, ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม) : 35 - 49.
- ธนาภา ทองดี. (2558). “การพัฒนาชุดการสอน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3”. ครุศาสตรมหาบัณฑิต. (สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์
- พระพงษ์ศักดิ์ ปัญญาดี. (2550). “การสร้างชุดการสอนวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา”. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, อุตรดิตถ์
- รมณภัทร กตตวันวงศกร. (2557). “การศึกษาผลการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบางจาก(โกลนประเสริฐอุทิศ) สำนักงานเขตภาษีเจริญกรุงเทพมหานคร”. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี. (2546). “หลักการสอนการพัฒนาทักษะชีวิต”. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาสนา ขาวหา. (2533). “สื่อการเรียนการสอน”. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วีไล สำราญดี. (2547). “รายงานการใช้ชุดการสอนเรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนค่ายบางระจัน อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี”.
- สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10”.
- สมบัติ จรุงเรืองพัฒนา (2542). “การพัฒนาชุดการสอน เรื่อง สิ่งเสพติดให้โทษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2”. ปริญาญานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา)กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สัมฤทธิ์ สันเต. (2547). “การพัฒนาเครื่องมือประเมินทักษะชีวิตจากกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับนักเรียนวัยเด็กตอนกลาง”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อะรอน วงศ์มัน. (2553). “การพัฒนาชุดการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การเมืองการปกครอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต. (การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.